

Heemkundekring Myerlo

INHOUDSOPGAVE

Van de redactie	2
Familie van der Zanden	3
Pest in Mierlo in 1636	13
Website HKK Myerlo	14
Jan Damen, kanunnik te Luik	17
Oproep redactie	24

BESTUUR

Voorzitter:	Theo de Groof, 0492-662258
Secretaris:	Annie Berkers-Romonesco 0492-664118
Penningmeester	Hans Verhees 0492-663219
Lid:	Henk van Sleuwen 0492-662916
Lid:	Marij Damen-v.d. Aa 0492-662571
Lid:	Peter van den Berk 0493-317920
Lid/notulist	Rinie Weijts 0492-662758

Voor het aanleveren van kopij geldt het volgende:

Kopij aanleveren als Word-document **zonder opmaak** met de extensie .DOC, .DOCX, of .TXT. Foto's of illustraties **niet** insluiten in het word-document. Ik kan ze dan niet verwerken. Lever ze aan als apart bestand met extensie .TIF of .JPG met een resolutie van ten minste 300 DPI. Als er een lagere resolutie wordt aangeleverd gaat dit zeer ten koste van de afdrukkwaliteit.

Redactie:

Marieke van de Konijnenberg
Carin Jansen
Rinie Weijts
Joep van Grundsven

Redactieadres:

Carin Jansen-Zeelen
Hertshooi 8
5731 TH Mierlo
E-mail: Redactiekoerier@gmail.com

VOORWOORD

Onze heemkundekring heeft de afgelopen jaren veel tijd gestoken in de ontwikkeling van een nieuwe website. Onze webmaster Hans Verhees schrijft over het ontstaan van deze website. Hij leidt ons in een korte beschrijving door de site heen. Een mooie handleiding voor uw eerste zoektocht naar de organisatie en activiteiten van onze heemkundekring en de historie van ons dorp. Het biedt iedereen de mogelijkheid om vanuit de huiskamer te communiceren met onze vereniging. Heb u opmerkingen, tips of wat dan ook, laat het ons weten!

In de vorige uitgave van de Myerlesche Koerier schreef Rinie Weijts een artikel over Anneke van der Zanden, in Mierlo beter bekend als Zuster Lucentia. In dit nummer komt haar broer Jan, een natuurmens en wandelaar, aan het woord. Zijn levensverhaal geeft een mooi beeld van het leven in de 20^e eeuw.

Mierlo bracht in de 15^e en 16^e eeuw drie bekende geestelijken voort. De meest bekende was wel kardinaal Willem van Enckenvoirt, de stichter van het Apostelhuis, bestemd voor twaalf oude, behoeftige mannen. Godfried van Mierlo werd bisschop van Haarlem. De derde priester was Jan Damen of Daems van Mierlo, kanunnik van de Sint Lambertuskerk in Luik. Theo de Groof schrijft over de studiebeurzen die door Jan Damen gesticht werden en waar tot in de jaren 60 van de vorige eeuw druk gebruik gemaakt werd door met name studenten uit Nederweert en omgeving, de streek waar een groot deel van de nazaten van Jan Damen terecht gekomen zijn.

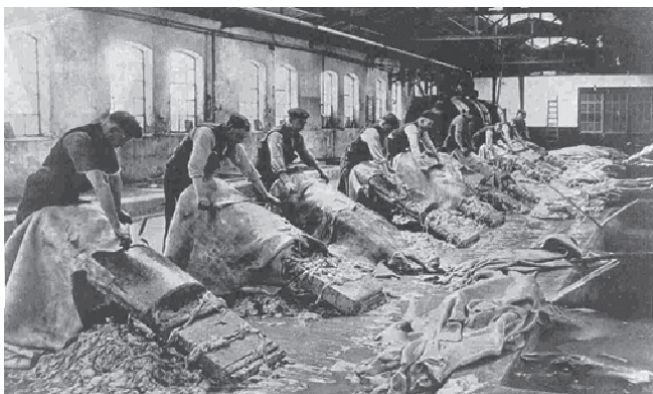
De zojuist genoemde bisschop Godfried van Mierlo overleed in 1587 in Deventer aan de gevolgen van pest. Een gevreesde ziekte, ook wel “de zwarte dood” genoemd. Henk Simons deed onderzoek naar de pest in Mierlo in 1636. Hij maakt een vergelijking tussen het sterftepatroon en Mierlo en Geldrop. De cijfers geven het enorme leed aan, ontstaan door deze ziekte.

Mooie verhalen om, in de donkere dagen voor en na Kerstmis, te lezen.

De redactie.

FAMILIE VAN DER ZANDEN

In het Oost-Brabantse kerkdorp Schaijk bij Oss woonde in het einde van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw Emmericus (Eimert) van der Zanden. Als keuterboertje runde hij daar een boerderij met een paar koeien, kippen en varkens, grotendeels bestemd voor eigen gebruik. Volgens de overdracht uit de familie had Antoon van der Zanden, broer van Eimert, daar een eenvoudige leerlooierij.

Leerlooiers omstreeks 1900 bezig met het 'villen' of 'opschonen', en prepareren van de dierenhuiden.

Bij navraag is hiervan geen betrouwbaar bewijs van gevonden. Hij had het bedrijfje in eigendom, zoals Jan ooit had horen zeggen.. Een andere optie kan zijn dat hij daar als werknemer neveninkomsten vergaarde om samen met de opbrengst van de boerderij zijn gezin te onderhouden. Op 13 februari 1900 werd er in het gezin van Eimert van der Zanden en Johanna van Berkum een kind met de naam Hermanus geboren. Later zou dit kind 'Mònt' van der Zanden genoemd worden.

Mònt van der Zanden

Hermanus, of Mònt van der Zanden zoals hij inmiddels werd genoemd, was een jonge boerenzoon en had al een boel ervaring op de boerderij. Bovendien wist hij van aanpakken. Mònt had in overleg met zijn ouders besloten om Marie, zijn jongste zus, op haar boerderij te gaan helpen. Haar man, Piet van Tilburg, was rond 1930, overleden. Vanaf die tijd moest al het werk door Marie zelf verricht worden. Toen haar broer Mònt de arbeid op en rond de boerderij kwam doen, hoefde hij dit niet gratis te doen en dat als een familiale verplichting te zien. Hij werd ervoor betaald en had daarbij kost en inwoning.

Enkele jaren eerder hadden Marie en haar man Piet van Tilburg de in Asten-Heusden geboren en getogen Anna Geboers als dienstmeid aangenomen. Anna werd op 16 mei 1909 geboren. Tussen haar en Mònt was er een leeftijdverschil van negen jaren. Tijdens de werkzaamheden op de boerderij ontmoetten zij elkaar regelmatig. Hij leerde al spoedig het 'dienstmeisje' kennen. Ze hadden zelfs al eens een afspraak gemaakt.

De alleenstaande Marie trad later voor de tweede keer in het huwelijk met Marinus Aarts.

Mònt van der Zanden en Anna Geboers,

Mònt en Anna van der Zanden-Geboers

Na een ruime verkeringstijd, dat was in die tijd vrij normaal, gingen Mònt van der Zanden en Anna Geboers op 30 april 1934 trouwen. Deze dag was later gemakkelijk te onthouden, volgens Jan en andere familieleden, omdat op dezelfde dag ook de Mierlose huisarts Emiel Kerssemakers in het huwelijk was getreden. Voor een periode van één jaar ging het jonge echtpaar wonen op de Trimpert. Dat was in het huis waar ook Jo Megens en eerder Gerrit Kuijpers een lange tijd woonden.

Ongeveer een jaar later werd de boerderij aan de Aardborstdijk, Heezerweg nummer 26 in eigendom van Tinus Thomassen, aangekocht. Het was niet zo dat alleen het jonge paartje in deze omvangrijke boerderij was gaan wonen. Neen, zo romantisch was het niet. In het begin hadden zij inwoning van tante Hanneke en tante Marie, ook oom Jan en oom Piet woonde daarbij in. De een na de ander vertrok weer na een korte of langere tijd. Bij hun huwelijk in 1934 waren ze allemaal elders en zelfstandig gaan wonen en was de boerderij alleen van Mònt en Anna.

Het vele werk op en rond de boerderij bracht het stel veel heil en zegen. Een rijke kinderschaar

De van Tinus Thomassen aangekochte boerderij van Mònt van der Zanden. Deze foto is van 2013.

van maar liefst zeventien kinderen (*elf jongens en zes meisjes*). Hiervan overleed er eentje door wiegendood. In 1939, kort voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog bestond het gezin uit drie dochters en een zoon. Moeder was hoogzwanger en verblijdde zich opnieuw op de geboorte van hun volgende kind, hun vijfde kind. Op 15 juli van dat jaar werd in het gezin de tweede zoon geboren.

De ouders; Mònt en Anna van der Zanden- Geboers, poseren trots met hun zeventien kinderen voor de fotograaf.

De ouders, maar vooral de dochters waren erg blij met hun broertje Jan. De geboorte 's avonds om 19.00 uur vond thuis plaats, korte tijd later werd de pasgeborenen al om 21.00 uur in de Mierlose parochiekerk gedoopt.

De peettante, Ant van Rijt (*'Den Bukkum', moest ik er bij zetten. R.W.*), had nog niet veel ervaring met pasgeborenen. Onhandigheid van haar of louter toeval of ongeluk trof de baby lijfelijk. Juist voor het uitvoeren van de dooprituelen liet Ant de baby uit haar handen glijden en in de doopvont vallen. Gelukkig liep het kind daarbij geen letsel op.

Volgens de dopeling 75 jaar later, was zijn geboorte- en doopdag heel gemakkelijk te onthouden want op dezelfde dag dat hij op de wereld kwam en ten doop werd gehouden had vader Van der Zanden 's ochtends een nieuwe maaimachine voor op het land gekocht.

Kleuteronderwijs

Op vierjarige leeftijd ging hij bij de zusters van de Franciscanessen in Mierlo naar het kleuteronderwijs.

Achteraf hebben Sr. Fortien en Sr. Francinetta van de Sint Luciaschool een onuitwisbare indruk op Jan gemaakt. Nu 75 jaar later denkt Jan nog met plezier aan die tijd terug. Vlechtmatjes en allerlei fröbelwerken maken, liedjes zingen en versjes leren. Hij weet het zich nog te herinneren als de dag van gisteren.

Sr. Francinetta, de kleuteronderwijzeres bij wie Jan in de klas zat.

Jongensschool

Door oorlogstijd is mogelijk de schooltijd er wat bij in geschoten. Volgens Jan's herinneringen ging hij in 1946 of 1947 naar de jongensschool, de huidige Johannesschool, en kreeg daar in het eerste jaar met veel geduld en begrip les van meester Jo van de Kerkhof.

Dit is geen authentieke Mierlose klassenfoto. Rechts: 'mister' Van de Kerkhof.

Godsdienstonderwijs

Jan kan amper zijn lach bedwingen bij de herinnering dat pastoor Van Lierop op school godsdienstonderwijs kwam geven. Al gniffelend vertelde hij dat daarbij alle leerlingen thuis een aantal vragen uit de Catechismus van buiten moesten leren. Tijdens de wekelijkse overhoring werd er de vraag gesteld: "Waartoe zijn wij op aarde?"

Zonder de naam van de betrokken leerling te noemen had deze geantwoord: "Wij zijn op aarde om de meisjes te lokken en daarmee later verder te fokken." Hierdoor grote hilariteit in de klas veroorzakend werd de betrokken leerling door de pastoor bestraffend toegesproken en met extra huiswerk naar huis gestuurd.

Jan als leerling

Broer Harrie (overleden) links en Jan van der Zanden in 1946 als leerling op de Johannesschool

De interesse, daardoor afleiding, voor de natuur en speciaal voor dieren, waren mogelijk de oorzaak dat Jan enkele keren 'bleef zitten'. Vooral schrijven was een probleem, zoals hij mij vertelde. Voor onderwijs, na de lagere school, ging Jan naar Helmond.

Hier werd algemeen onderwijs gegeven voor werken met landbouwwerktuigen en daarbij summiere kennis van landbouw en veeteelt. Als jongeling groeide hij spontaan op met veel gevoel voor planten en dieren. Wonende aan de rand van het dorp vlak bij de Strabrechtse-Heide, trok Jan vaak de natuur in.

Vastenavond

Met de vastenavond was het vanzelfsprekend dat de kinderen Van der Zanden zelf een rommelpot maakten. Dat was een kunst, zoals Jan mij nu vertelde. Als acht- of negenjarige jongen was hij

bij de jaarlijkse slacht in november al van de partij om in het bezit te komen van de urineblaas van het varken. Met de vele gegadigden uit het gezin was dit een echte strijd, waarbij Jan meerdere malen als winnaar werd benoemd. Na het reinigen en opblazen van de blaas kon deze in de schoorsteen te drogen worden gehangen. Enkele dagen voor vastenavond werd de blaas op maat gemaakt en daaraan, het belangrijkste werk, het rietje bevestigd. Het geheel werd dan over “de pot” gespannen en dan kon het festijn beginnen.

De tweede kazemat

Een speciale voorkeur had hij samen met vriendjes en vriendinnetjes uit de buurt voor sport en spel bij de tweede kazemat midden op de hei.

Twee afbeeldingen van de tweede kazemat op de Strabrechtse-heide, daar waar Jan en zijn vriendjes en vriendinnetjes uit de buurt veel ging spelen.

Spelletjes als ‘pijltje’ verstoppertje, vlag veroveren, berichten doorgeven, geheim taal, boef en politie, verstoppertje, hardlopen en vele andere spelen werden daar gedaan. Er werd weinig kattenkwaad uitgehaald volgens Jan.

Verkenners en kampvuur

Ook was Jan op de boerderij nodig als daar verkenners, gidsen of welpen van scoutingverenigingen uit andere dorpen hun jaarlijks zomerkamp doorbrachten. De avond voor het vertrek was er altijd een kampvuur. Alle kinderen moesten dan onder leiding van Jan in de bossen en naaste omgeving brandhout gaan sprokkelen. In de avond als het donker werd, werd er met goedkeuring van brandweercommandant Sjef Verbruggen en Jan het vuur aangestoken. Rondom het vuur gezeten werden er spannende

De Eindhovense gastoren die jaarlijks tijdens het scouting kampvuur op ‘knallen’ stond.

verhalen verteld, liedjes gezongen, raadsels en ander vermaak geboden. Zo kan Jan zich nog een voordracht bij het vuur herinneren dat een klein groepje oud-verkenneren als politie verkleedt zich bij het voortrekkerskamp kwam melden. Zij hadden een zeer ernstige en belangrijke mededeling die ook zeer kwalijke gevolgen voor alle aanwezigen rond het vuur kon hebben. Zo brachten zij de mededeling dat de gastoren in Eindhoven in brand stond, daarbij was er een groot gevaar dat de toren zou exploderen.

Op de vraag van de kampleiding (de brandweercommandant en Jan) wat zij nu moesten doen en wanneer de explosie zou kunnen plaatsvinden werd er geantwoord dat de explosie nú, plaatsvond. Op het zelfde moment ging enkele tientallen meters van hen vandaan een door hen vooraf geprepareerde 'bom' of zevenklapper met een luide knal en hels kabaal af. Iedereen schrok hevig, toen ze eenmaal beseften dat ze in de maling waren genomen konden ze er hartelijk om lachen en was dit achteraf het meest spannende hoogtepunt van

Hier zien we Jan van der Zanden met de melkwagen. Op een soortgelijke kar haalde Jan van der Zanden dagelijks de melkbussen bij de boeren op en bracht deze naar de Mierlose melkfabriek.

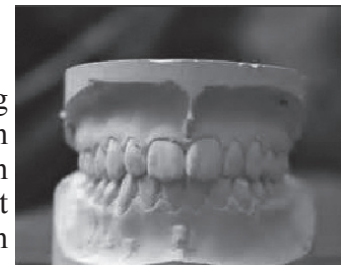
het kamp. Altijd was dat gezellig en ook de broers en zussen van Jan keken daar jaarlijks naar uit en waren er dan tot het einde bij.

Jan met de 'romkaar'

Na zijn schooltijd was Jan werkzaam bij vader op de boerderij. Zijn eerste betaalde baan was 'rijden' met de melkwagen. Als zestien/zeventienjarige ging hij vroeg in de morgen met paard en kar de boerderijen langs om de versgemolken melk in bussen op te halen. Iedere boer was op de Mierlose melkfabriek bekend onder een klant of 'bus-nummer'. Deze nummers waren op alle melkbussen aangebracht. De ophaal- en retourroute was al gauw tien tot vijftien kilometer lang. Het aantal klanten die Jan daarbij dagelijks moest bezoeken was zeventien. Alle klantnummers kent Jan nu nog uit zijn hoofd. Jantje Raaijmakers had nummer 29, wijzelf (*familie Van der Zanden*) 40 en Marinus Knoops 45. Zo kon Jan ze nog allemaal opsommen. Toen Jan ongeveer twintig jaar oud was werd de Mierlose melkfabriek volgens zijn herinneringen gesloten (*ca. 1960*). Vanaf die tijd moesten de melkbussen naar Helmond worden gebracht en nog later werd de melk thuis in opslagtanks verzameld en met tankauto's eenmaal per week opgehaald.

Zijn leeftijd

Tijdens het verhaal vraag ik: "Jan, hoe oud ben jij eigenlijk?" met een glimlach op zijn gezicht antwoordt hij: "Ik ben Jan van der Zanden, ik ben net zo oud als mijn handen, maar niet zo oud als mijn tanden. Echter mijn neus en mijn oren zijn op de zelfde dag geboren. Ik zeg het maar zo, dat was op 15 juli 1939 in Mierlo". Vrolijk en duidelijker had hij het mij niet kunnen vertellen. Overigens; het geboorteadres was Overakker A 26.

Het uitgaansleven

In zijn vrije tijd en weekenden ging Jan met zijn kameraden ooit naar het café. Zij bezochten kermissen in de omgeving. De jaarlijkse danstent bij 'Ant de Vleut' werd door hen bezocht. Het stamcafé van de jongelui was bij Miet de Kim. Als kermisvermaak ging hij graag in de autoscooter en in de zweefmolen maar absoluut geen schommels. Vaak gingen ze dansen in Nederweert. Daar ontmoette Jan ook zijn eerste vriendinnetje.

Jan bij een van zijn vele intochten tijdens de Nijmeegse vierdaagse.

Zij had veel betekenis voor hem. Na een ‘verkering’ van drie jaar werd de liefde verbroken en stond Jan weer alleen in het leven. Er waren al plannen om een huis te kopen maar dat wilde niet erg vlotten. Hiervan heeft Jan veel verdriet gehad.

Mogelijk als pleister op de wonde ging hij zich steeds meer bezig houden met de wandelsport.

Op de gierkar

Van 1960 tot 1965 wist Jan, de hardwerkende boerenzoon, een minder voor de hand liggende baan te verwerven. Zoals Jan het heel ‘triumfantelijk’ wist te vertellen was hij in die periode niet de heerboer maar de ‘strontboer’ van Mierlo. Niet te lui en zeker niet vies van het werk heeft hij jarenlang de mest en gierputten in Mierlo leeggezogen. Hiervoor ontving hij een redelijk goed salaris. Door verkoop van de mest of het gebruik op ‘eigen plak’ wist hij zijn inkomen aanzienlijk te verhogen. Waarschijnlijk waren de ammoniaklucht en stank de oorzaak dat zijn gezondheid minder werd.

Wandelsport

Aangesloten bij de Olandse verre afstandslopers heeft hij vele wandeltochten gedaan in binnen- en buitenland. “Wandelen”; zegt Jan, “heb ik geleerd, thuis achter de ploeg”. Als dit zo is, dan heeft hij hierdoor toch wel een goede leerschool gehad. Zijn eerste Kennedy mars liep hij in 1972 in Someren. Omdat Jan vanaf de geboorte licht spastisch was, was hij ook het zorgenkindje van zijn ouders. Toen deze van zijn aanmelding hoorden vroegen ze zich wel af of dat medisch wel verantwoord was. Op oude filmpjes die in die tijd door de organisatie waren gemaakt, ziet men Jan nog met spastische bewegingen met zijn been trekken. Door de vele wandelingen is dit aanzienlijk beter geworden. Hij liep deze ‘monstertocht’ glansrijk uit. Hierna heeft hij deze tocht nog vijfendertig keer uitgelopen. De vierdaagse van Nijmegen liep hij

ook vijfendertig keer uit. Apeldoorn en Sittard achtentwintig keer. Later liep hij in Frankrijk de 100 kilometer binnen 24 uur, de Ardennentocht in België, tientallen Kennedy-marsen. De tocht in de Belgische Zuid-Westhoek, Amsterdam-Maastricht en vele andere respectabele en afmattende tochten. Ieder officiële tocht werd in een wandelboekje bijgeschreven. Nu vele jaren later is het aantal door Jan gelopen kilometers ongeveer 130.000, ruim drie keer de wereld rond. Het mooiste van de wandelsport vindt Jan het opdoen van telkens nieuwe contacten. Iedere metgezel heeft een eigen verhaal. Meestal opbeurend, maar vaak worden er levensverhalen met tragische details verteld.

Naar de andere kant van de wereld

Boeiende verhalen weet Jan te vertellen over zijn reis naar Nieuw-Zeeland. Moederziel alleen sloot hij zich in 2005 aan bij een reisgezelschap. De medereizigers luisterden graag naar de vele verhalen die Jan wist te vertellen uit Mierlo en omgeving. Tijdens een andere reis die hij helemaal alleen maakte bezocht hij zijn twee in Nieuw-Zeeland wonende zussen. Een derde maal dat hij het land bezocht was samen met zijn broer Harrie. Nu weet Jan nog precies te vertellen over de rondreizen die hij daar maakte. Hij bezocht gebieden waar eens de zware aardbevingen plaatsvonden en een ander gebied waar zich jaren geleden een rampzalige mijnramp voltrok. De oorzaak van deze ramp, met veel doden en gewonden, was het slechte stutwerk

in de mijngangen. Gekscherend voegt hij hieraan toe: “Dat zal wel geen Mierloos dennenhout zijn geweest,” hierbij doelend op het vele dennenhout uit de Mierlose productiebossen dat voor deze doeleinden werd gekweekt en voor de buitenlandse mijnindustrie werd geëxporteerd.

Historische belangstelling

Toen de vitaliteit door hartproblemen minder werd ging Jan kortere afstanden lopen. Ten dienste van zijn wandelclub ging hij zelf wandeltochten uitzetten. De historie van zijn geboortedorp Mierlo boeit Jan enorm. Verhalen van vroeger, daar raakt hij niet over uitgesproken. Bij het zestigjarig bevrijdingsfeest in Mierlo had de plaatselijke Heemkunde Kring een grootse expositie georganiseerd. Hier bij was Jan gevraagd voor toezicht en het geven van inlichtingen aan de vele honderden bezoekers. Met groot enthousiasme vertelde hij zijn ervaringen. Bij een andere gelegenheid was Jan de ‘boef’ in de plaatselijke gevangenis. Op ‘water en brood’ speelde hij deze rol met verve en tot ieders tevredenheid.

Jan, wachtende op wandelaars, klaar voor de zegen en om de nodige informatie te verschaffen.

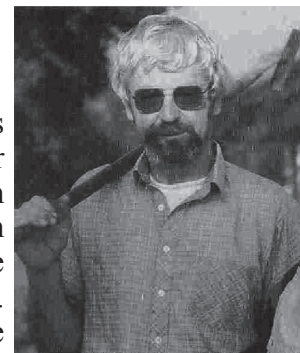
Een door Jan uitgezette wandeltocht voerde over de Strabrechtse-Heide en kwam langs de locatie van het onderduikerskamp bij Moorsel. Tot ieders verrassing stond Jan verkleed als pastoor – conform de historie - daar te schoffelen en gaf alle wandelaars daarbij de nodige zegen en informatie. Zo vertelde hij dat in die tijd daar een dertigtal onderduikers was samengebracht. Als deze in de avond licht wilden hebben, moesten ze daarbij zelf de stroom opwekken door beurtelings op een fiets te trappen en daardoor de dynamo aan het werk te zetten. Een soldatengraf en een bunker uit de oorlogstijd (tweede kazemat) waren in deze wandelroute opgenomen en deels te zien.

Als bouwvakker

Via bemiddeling van het Arbeidsbureau werd hij naar Aannemersbedrijf Dijkstra uit Breda gestuurd. Na één sollicitatieronde werd hij daar aangenomen. Een week later kon hij bij de bouw van de ‘luchtbrug’, later de Traverse geheten, in Helmond aan de slag. Hier deed Jan zijn eerste ervaringen in de bouw op. Via een kennis werd hem aangeraden om bij bouw- en aannemersbedrijf Theo Janssen in Mierlo-Hout te solliciteren. Zonder dralen werd hij hier aangenomen voor alle voorkomende werfwerkzaamheden zoals; grondwerker, sjouwer, poetser, veger, opruimer, enz. Na een lange tijd op de bouw te hebben gewerkt werd het voor Jan fysiek te zwaar om de werkzaamheden te blijven uitvoeren. Na goed overleg werd er bij Atlant een werkplaats voor hem gevonden.

Terug naar het groen

De combinatie van mens en natuur, liefhebber voor vogels en dieren en daarbij werknemer in een buitenbaan was bij de Atlantgroep gerealiseerd. Zo werkte Jan tot zijn twee en zestigste verjaardag in de plantsoendienst. Hierna kreeg hij de gelegenheid om door een vervroegde uittreding met volle teugen te gaan genieten en daarbij herinneringen op te halen van een veelbewogen leven. Op de vraag wat nu de mooiste tijd uit zijn leven was, zegt Jan heel resoluut: “De tijd op de boerderij was het mooiste. Het verzorgen en omgaan met dieren heeft mij altijd veel gedaan. Het was vertederend als de koeien moesten kalven en de zeug een toom biggen had geworpen en dat

buiten op den dries een kloek met kuikentjes liep. Graag zou ik dat over willen doen,” zei Jan heel voldaan.

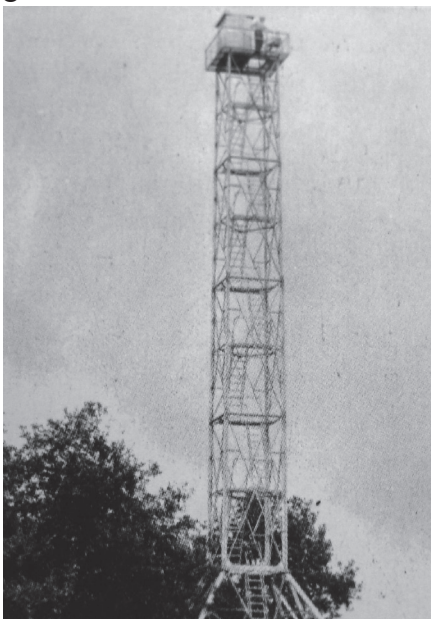
Op de huifkar

Als tijdverdrijf heeft hij lang als koetsier op de huifkar gezeten om de vele toeristen over de Strabrechtse-Heide te leiden en daarbij alle benodigde informatie te geven. Heel mooi werk was dat, jammer dat mogelijk door de economische teruggang dit werk steeds minder is geworden.

Heidebrand 1954

Enthousiast vertellende over de hei, die Jan kent als zijn broekzak, vraagt hij: “Weet jij dat er in 1954 in heel grote heidebrand is geweest?” “Nee,” was mijn antwoord. “Ja,” zegt Jan: “dat was in 1954 op de dag dat mijn ouders precies twintig jaar getrouwd waren. De oorzaak van deze brand was

waarschijnlijk de vuilnisbelt in Heeze. Daar werd regelmatig het brandbare huisvuil in brand gestoken, waarschijnlijk heeft de wind op de fatale dag het vuur aangewakkerd

De brandtoren op Luchen. Mogelijk werd de brand vanaf deze toren gesignaleerd.

en over de hei verspreid. Bij die brand ging ongeveer vijfhonderd hectare hei en natuurgebied verloren. Veel dieren vonden daarbij de dood.”

Om de brand te bestrijden werden er negentien brandweerkorpsen uit alle omliggende dorpen ingezet. Toen de brandmelding op de post in Gemert werd ontvangen is het Gemertse korps direct uitgerukt om assistentie te gaan verlenen. Onderweg naar Mierlo gebeurde er bij sluis zeven onder Helmond een afschuwelijk ongeluk. Toen de brandweer daar in allerijl aankwam was er een man die plotseling de weg overstak en frontaal door de aanstormende brandweer werd geschept. Helaas was hier geen hulp meer mogelijk, het slachtoffer overleed ter plaatse.

Kersenoogstfeest

Ook over het kersenoogstfeest weet Jan zich veel te herinneren. Uit de verre omgeving kwamen de mensen naar de mooi opgesierde praalwagens kijken. In de topjaren zijn er ooit 60.000 mensen

geweest. Met touringcars werden ze van heinde en verre aangevoerd. Het hele gezin Van der Zanden heeft ooit in de optocht meegedaan. Hierbij werden voor hen en voor vele mensen uit het publiek “streuven” op de praalwagen gebakken.

Dramatisch ongeval

Teruggravend in zijn geheugen zegt Jan; “Eens heb ik een erg dramatisch ongeval meegemaakt. Een ongeval dat ik mij nog herinner als de dag van gisteren”. Hij vertelde:

“Mijn moeder was druk aan het werk om de wekelijkse was aan kant te krijgen. Tijdens het koken van de was, in een ketel waaronder een vuur werd gestookt met ‘mutsert’, moest zij even weg om andere werkzaamheden te doen. Vader en een aantal kinderen waren naar de kerk. Een aantal andere kinderen waaronder Jan en zijn broer Sjef was bij het vuur achtergebleven. Intussen hadden zij zich rond het vuur geplaatst. Nietsvermoedend vond daar plotseling een explosie plaats. Hevig geschrokken en huilend riepen de kinderen om hun moeder.

Broer Sjef lag hevig bloedend aan het gelaat op de grond. Bij aankomst ontdekte moeder dat haar zontje Sjef ernstig aan het oog gewond was en besepte dat hier snel eerste hulp moest komen. Dokter Kerssemakers was verwittigd en had de eerste hulp verleend. De geneesheer vreesde dat het oog verloren zou gaan en had actie ondernomen om het slachtoffer zo snel mogelijk naar het Antoniusziekenhuis in Helmond te vervoeren. Vader Mònt, die in de kerk was, had men inmiddels gewaarschuwd en keerde met de kinderen zo snel mogelijk terug. Bijna thuis gekomen kwam hij dokter Kerssemakers tegen die vader Van der Zanden staande hield. Kort en duidelijk vertelde hij dat Sjef ernstig verwond naar het ziekenhuis werd gebracht. Daarbij sommeerde hij om niet meer

huiswaarts te gaan. “Ga direct naar het ziekenhuis.” daaraan toevoegend, “Ik weet dat jij dezelfde bloedgroep hebt als je zoon en waarschijnlijk zal hij veel bloed nodig hebben om te overleven”. Na enkele kritieke dagen herstelde Sjef weer langzaam.

De vermoedelijke oorzaak van het ongeval: oorlogstuig in de 'mutsert', gestookt onder de wasketel van de familie Van der Zanden.

Bij onderzoek hoe de explosie had kunnen plaatsvinden, zijn geen aanwijsbare oorzaken gevonden. Het meest aannemelijke zou kunnen zijn dat er bij een van de militaire activiteiten oorlogstuig in een van de takkenbossen waarmee het vuur werd gestookt was terecht gekomen. Een andere versie kon zijn dat de kinderen kogels en dergelijk ander oorlogstuig, explosief van aard, in de bossen en op de hei hadden gezocht en verzameld. Mogelijk was dit bij toeval of spelenderwijs in het ‘stookmateriaal’ terechtgekomen. Tijdens het stoken van de was is het ‘projectiel’ afgegaan en geëxplodeerd. Het noodlot trof Sjef die recht voor het vuur zat en daarbij de scherfsplinter recht in het oog kreeg. Hieraan terugdenkend zegt Jan: “Ja, dat is denk ik het ergste dat ik heb meegemaakt, maar in ieder geval heeft dat het meeste indruk op mij gemaakt”.

Gezondheid in kritieke fase

Het lukte Jan om tot 2010 redelijk gezond te blijven. In dat jaar moest Jan met diverse ongemakken toch medische hulp bij de huisarts gaan vragen. Na doorverwijzing werd hij met een kwaadaardige bacterie in het Sint Anna-ziekenhuis opgenomen. Een korte tijd was zijn toestand kritiek. Ondanks veel lichaamsbeweging kreeg hij ook te kampen met hartproblemen, hierdoor werd hij genoodzaakt om enkele 'tandjes' terug te schakelen en het een stuk kalmer aan te gaan doen. Gelukkig keerde het tij en Jan is weer goed opgeknapt en geniet thuis weer met volle teugen.

Naar ik hoop mag het Jan nog een lange tijd goed gaan, zodat ik hem over een aantal jaren nog eens kan vragen naar een boeiend verhaal voor onze koerier.

Jan, bedankt en het gaat je goed.

Rinie Weijts

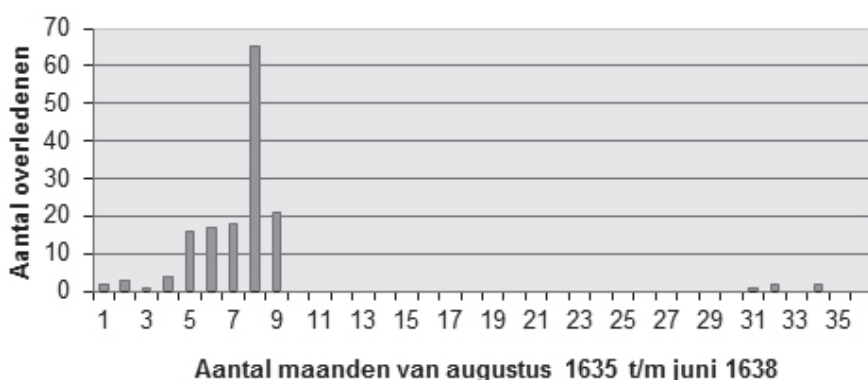
Jan van der Zanden, fietsend door het Kerkpaadje na aftoop van de zondagse hoogmis.

DE PEST IN MIERLO VAN 1636

Over de pest in Mierlo (en Mierlo-Hout) zijn reeds verschillende artikelen geschreven en ze behandelen allemaal een verschillend aspect van deze ziekte. Na het lezen ervan vroeg ik mij af hoe de pest, nadat hij eenmaal was uitgebroken, zich in Mierlo openbaarde. De begraafregisters van de Heilige Luciaparochie geven hierover meer informatie.

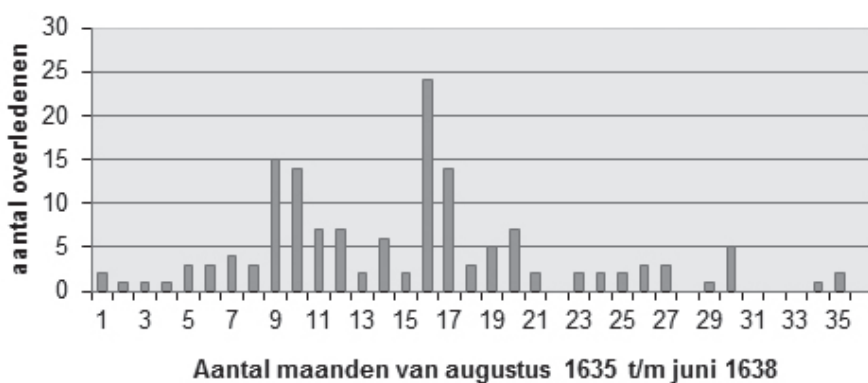
Aantal overledenen in Mierlo

Tabel 1: Aantal overledenen in Mierlo

Tabel 2: Aantal overledenen in Geldrop

Aantal overledenen in Geldrop

Vòòr 1635 overleden er in Mierlo gemiddeld 1 à 2 inwoners per maand. Vanaf augustus 1635 (Tabel 1 nr. 1) veranderde dit patroon en zien we een geringe toename van het aantal overledenen. Het is mogelijk dat hier een griepgolf debet aan was. In de navolgende maanden (dec. t/m febr.) trad er een duidelijke verslechtering op: het gemiddeld aantal overledenen vertienvoudigde in deze periode!

In de maand maart nam het aantal overledenen exponentieel toe tot 65 personen, waarbij we ook nog eens moeten bedenken dat sommige gehuchten

zwaarder werden getroffen dan andere. In die maand kwamen behalve een geestelijke ook de koster te overlijden. Halverwege de maand april stopte men met het registreren van de overledenen. Kennelijk was er niemand meer die dit wilde doen of kon doen.

Bijna 2 jaar later, in februari 1638 (Tabel 1 nr 31), begon men weer met het registreren van de overledenen. Het gemiddeld aantal overledenen was weer teruggekeerd op het oude niveau van 1 à 2 overledenen per maand.

Maar wat was er nu in de tussentijd in Mierlo gebeurd? Hiervoor ben ik informatie gaan inwinnen bij het begraafregister van de Heilige Brigidakerk in Geldrop (Tabel 2). Alhoewel de aantallen duidelijk lager zijn laat deze tabel een vrijwel vergelijkbaar verloop zien als het register van de Heilige Luciakerk. Ook in Geldrop treedt er (bijna gelijktijdig) in het voorjaar van 1636 een duidelijke piek op in het aantal overlijdensgevallen. In de daarop volgende maanden zien we een geleidelijke afname van het aantal overledenen. Na ongeveer 7 maanden herhaalde zich dit patroon waarna de ziekte langzaam in kracht afnam. Kennelijk heerste de pest dus niet altijd even hevig.

Een dergelijk patroon zal zich ongetwijfeld ook in Mierlo hebben voorgedaan. Aan het einde van deze pestperiode was de bevolking in sommige gebieden in Brabant met 1/3 afgenomen. Of dit ook voor Mierlo geldt heb ik

niet kunnen achterhalen.

Henk Simons

WEBSITE HKK MYERLE

Het is alweer enkele jaren geleden dat op de algemene ledenvergadering van de heemkundekring de vraag gesteld werd of het niet eens tijd werd dat onze vereniging een eigen website kreeg. Op dat moment hadden we wel een internetverwijzing, maar die verwees naar de pagina van de Heemkundekring Myerle bij de Fotobank Noord-Brabant en de inhoud daarvan was niet actueel. Het bestuur heeft deze vraag meegenomen, zoals dat een goed bestuur betaamt, en zich beraden.

Eigenlijk was het stellen van de vraag natuurlijk meteen het geven van het antwoord. Natuurlijk moet de heemkundekring een eigen website hebben, maar hoe pak je dat aan? In het bestuur is een groepje daarmee stevig aan de slag gegaan. Er werden ideeën gevormd over de inhoud en opzet van de website en vooral gesproken over hoe je dat voor elkaar krijgt. In de vereniging was wel enige kennis en kunde voorhanden, maar zo'n groot project op te pakken was toch te gewaagd. Per slot van rekening is een website wel een visitekaartje naar de buitenwereld en moet de uitstraling en inhoud daarvan zodanig zijn dat de vereniging, het bestuur en haar leden daar trots op kunnen zijn.

Gevolg: het project verdween even naar de achtergrond. Toen op een volgende algemene ledenvergadering naar de voortgang werd gevraagd, moest het bestuur bekennen dat die voortgang erg mager was. Dus opnieuw gekeken naar de aanpak. In het bestuur werd een plan van aanpak opgesteld, een schets gemaakt van hoe de website eruit zou kunnen zien (zie afbeelding 1) en bedacht hoe dit technisch te realiseren. Al snel bleek dat het bestuur daarbij professionele ondersteuning nodig had. Een struikelblok hierbij was de kostenpost. De reguliere begroting van onze vereniging kan een *Afbeelding 1. De eerste opzet voor de website.*

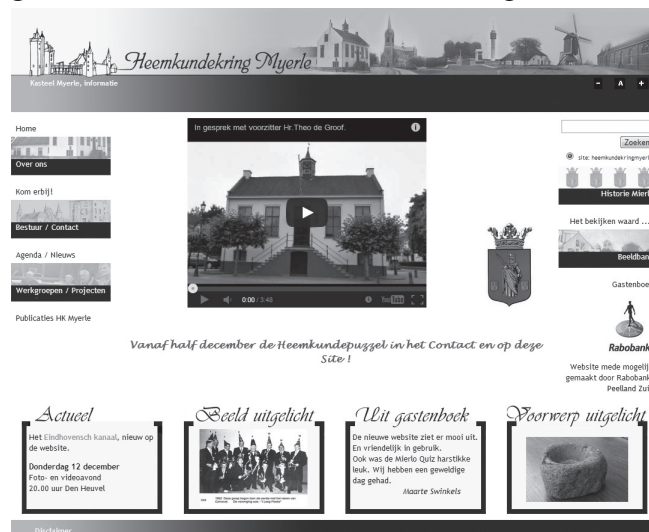

dergelijke investering niet dragen. Gelukkig vond het bestuur weerklank bij het coöperatiefonds van de Rabobank Peelland-Zuid. Dat fonds was bereid om een substantiële bijdrage aan de ontwikkelkosten te leveren.

Met het plan van aanpak zoals dat in het bestuur was vastgesteld werd contact gelegd met de bedrijven Apart Internet en Vizivorm. De laatstgenoemde heeft de schets die het bestuur gemaakt had omgezet in een structuur voor op de website en Apart Internet heeft de basisstructuur voor de website gebouwd en zorgt ervoor dat de website op het worldwideweb (www) gehost wordt. Na veel overleg en het verzamelen van content (inhoud voor de website) kon in de algemene ledenvergadering van 2013 een eerste impressie van de website worden gegeven en ging de website begin juli echt live. Op 27 oktober 2013 is de website samen met het Rabobank coöperatiefonds officieel gepresenteerd tijdens de Mierlose historische quiz. U kunt dit teruglezen in het artikel over de Mierlose historische quiz op de website.

De website, die te vinden is onder www.heemkundekringmyerle.nl of www.heemkunde-kringmierlo.nl ziet er nu uit zoals in afbeelding 2 weergegeven. De opzet zoals die eerder getoond werd is duidelijk terug te herkennen, maar de look and feel is veel strakker en moderner. Natuurlijk ziet u dat op de site nog veel beter dan dat het hier is afgedrukt.

In het onderstaande neem ik u mee door de website heen, om u een indruk te geven wat er zoal op te vinden is. Het hoofd van elke pagina bestaat uit een soort van skyline van Mierlo. Behalve een tekening van het kasteel en onze naam staat er een aantal markante gebouwen uit Mierlo. Als u de cursor op het betref-

fende gebouw plaatst krijgt u in het kort wat informatie.

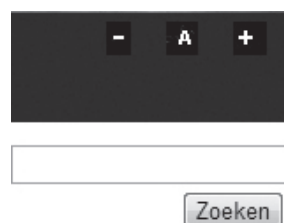
Aan de linkerzijde van het scherm staat naast de home-knop (waarmee u altijd weer terugkomt op de startpagina, wat overigens ook gaat door op de tekening van het kasteel te klikken) een 6-tal knoppen.

De eerste knop "Over ons" leidt naar een pagina waarin algemene informatie staat over de vereniging. Deze pagina is met name bedoeld voor bezoekers die ons nog niet zo goed kennen. Hier zijn ook de oprichtingsakte en enkele artikelen van de huidige en eerdere voorzitters van de vereniging te vinden. De knop "Kom erbij!" biedt de mogelijkheid om lid te worden, maar ook om wijzigingen in het lidmaatschap, bijvoorbeeld een adreswijziging, door te geven.

De knop "Bestuur/Contact" geeft veel zakelijke informatie. U kunt de samenstelling van het bestuur en de oud-bestuurders zien. Ook staan hier links naar allerlei documenten, zoals het visie- en missiedocument en het beleidsplan van de vereniging, maar ook het bestuurlijke en financiële jaarverslag en het verslag van de laatste algemene ledenvergadering. Ook treft u hier de links aan naar onze begunstigers. Een belangrijke knop is "Agenda/Nieuws". Alle (komende) activiteiten van onze vereniging staan hier vermeld. U kunt precies zien wat er de komende tijd te doen is, maar hier staan ook de (korte) terugblikken op de activiteiten die geweest zijn. Van veel activiteiten is een uitgebreider verslag beschikbaar wat u via links op deze pagina tot u kunt nemen.

De kern van onze vereniging wordt gevormd door de "Werkgroepen/Projecten". Via deze knop komt u bij alle werkgroepen en projecten terecht. U kunt van elke werkgroep in het kort lezen waar ze mee bezig zijn. Ook kunnen hier interessante verwijzingen zijn opgenomen naar direct gekoppelde bronnen en externe sites.

Dit gedeelte van de website is nu basaal gevuld. De werkgroepen zullen nog informatie aanleveren, zodat dit gedeelte nog zal worden uitgebreid. Bent u lid van een werkgroep en wilt u dat hier iets van uw werkgroep wordt opgenomen, neem dan contact op met de webmaster of één van de andere bestuursleden. U kunt ook via de site reageren, maar daarover later meer. Onder "Publicaties HKK Myerle" treft u een overzicht aan van de uitgaven van de heemkundekring. Zo kunt u hier de nieuwsbrieven terugvinden, op termijn een overzicht van de Myerlese Koeriers en een overzicht van de boeken en andere uitgaven. Ook kan via deze pagina een uitgave besteld worden.

De knoppen gaan verder aan de rechterzijde:

In de groene balk staat een mogelijkheid om de tekstgrootte op de pagina wat groter te maken, als dat voor u prettiger leest.

Daaronder staat een zoekknop. Deze is nieuw en nog niet op elke pagina zichtbaar. Dit zal in de loop van de komende tijd veranderen. Via de zoekfunctie zoekt u op de hele site naar de ingevoerde term. Als u bijvoorbeeld bij de lezing over het Eindhovens kanaal geweest bent en daar meer van wilt weten, maar dat niet zo gauw kunt vinden, kunt u bij zoeken de term Eindhovens kanaal invullen

Eindhovens Kanaal - Heemkundekring Myerle, Mierlo.

www.heemkundekringmyerle.nl/eindhovenskanaal.html ▼

Eindhovens Kanaal bij Mierlo in de vroege herfst. Nou nee, dit is niet de eerste gedachte die opkomt als je naar de omgeving van het dorp kijkt. Terwijl tussen ...

(PDF) voorstel inzake het wijzigen van de concessie Eindhovens kanaal

www.heemkundekringmyerle.nl/.../eindhovenskanaal/2001%2009%20V... ▼

De gemeente Eindhoven kan het Eindhovens Kanaal exploiteren voor de ... houdt dan wel eigendom van het kanaal aan derden geheel of gedeeltelijk moet.

Agenda / Nieuws - Heemkundekring Myerle, Mierlo.

www.heemkundekringmyerle.nl/agenda_nieuws.html ▼

Op deze website kunt u nog een en ander lezen over het Eindhovens kanaal. De vraag of het nu Eindhovens kanaal of Eindhovensch kanaal is, en of de ...

Het bekijken waard - Heemkundekring Myerle, Mierlo.

www.heemkundekringmyerle.nl/het_bekijken_waard.html ▼

Tussen Helmond en Eindhoven loopt het Eindhovens kanaal. Het loopt helemaal door Mierlo heen. Het heeft vroeger een transportfunctie gehad.

Geschiedenis - Heemkundekring Myerle, Mierlo.

www.heemkundekringmyerle.nl/geschiedenis.html ▼

... de presentatie van januari 2013 is de werkgroep momenteel bezig met het voorbereiden van een lezing over de geschiedenis van het Eindhovens Kanaal.

en de zoekfunctie starten. U krijgt dan een keurig lijstje met daarop de plekken op de site waar daarover iets staat (zie afbeelding 3). U kunt dan eenvoudig doorklikken naar de betreffende pagina.

Het bekijken waard ....

De volgende knop verwijst naar een stukje geschiedenis over ons heemgebied. Terwijl de knop "Het bekijken waard ...." u brengt

op een pagina waarin artikelen en verwijzingen zijn opgenomen naar zaken in en over Mierlo en Mierlo-Hout.

Hierbij kunt u denken aan de Molenberg, het bidprentjesarchief, het Kerkenproject waarin onze H. Luciakerk in Mierlo is opgenomen en een artikel over een bezoek dat de Commissaris der Koningin eind 19^e en begin 20^e eeuw aan ons dorp bracht. Dit onderdeel zal zeker nog gaan groeien. Heeft u een leuke bijdrage of een goed idee? Laat het ons weten!

Gastenboek

De laatste twee knoppen verwijzen naar de "Beeldbank" waar u een verwijzing vindt naar foto's en video's binnen en buiten de

vereniging. Ook vindt u hier mogelijk de vraag om mee te helpen de inhoud van een foto vast te stellen. De laatste knop verwijst naar het "Gastenboek" waar de bezoekers van de site een bericht kunnen achterlaten. Dit bericht is door andere bezoekers te lezen.

Als u een bericht voor de vereniging via de site wilt insturen dan kan dat op verschillende pagina's via de knop "Goeie vraag". U krijgt dan een formulier

dat automatisch bij het bestuur terecht komt. Ook kunt u natuurlijk gebruik maken van het mailadres info@heemkundekringmyerle.nl.

Op de homepagina van de site treft u naast de besproken knoppen nog wat andere items aan. Centraal staat het filmpje waarin de voorzitter de

bezoekers toespreekt over de heemkundekring. U treft het wapen aan, waarachter u de nodige informatie over wapens en de gemeentevlag kunt vinden. Onder aan de pagina staan vier blokken die wisselend van inhoud zijn.

Links staat een blokje waarin actuele informatie staat. Meestal een verwijzing naar de komende activiteiten. In het tweede blokje wordt een beeld uitgelicht vanuit de werkgroep fotoherkenning. In het derde blokje wordt een weergave uit het gastenboek naar voren gehaald en tenslotte wordt rechts een bijzonder voorwerp van (of buiten) de vereniging in de spotlight geplaatst.

Het bestuur is trots op de website zoals die er nu staat en denkt dat de ontwikkeling, die zij voor ogen heeft, zal leiden tot een informatiebron voor leden en belangstellenden die zeer gewaardeerd zal gaan worden. De website is wel in de lucht maar nog zeker niet af. Als u een regelmatig bezoeker bent (of wordt) dan zult u merken dat de site steeds wordt uitgebreid en aangepast aan nieuwe inzichten. Zo zijn de knoppen, die hierboven besproken zijn, anders dan de knoppen die we bij de start van de website hadden. Dit omdat verrijkt inzicht leidde tot een andere keuze. De wijzigingen op de site worden geleidelijk doorgevoerd waardoor u wellicht soms merkt dat op een bepaalde pagina een wijziging nog moet komen. Hierboven bij de zoekfunctie heb ik dat al uitgelegd.

De website is van en voor de leden en belangstellenden van onze heemkundekring. Het is zeker niet de bedoeling dat het een site is van het bestuur. Vandaar ook de oproep om mee te denken en ideeën aan te dragen. Kleine aanpassingen zullen meteen kunnen worden doorgevoerd, grote aanpassingen vragen altijd wat meer tijd.

Hans Verhees
Webmaster

Actueel

Het Eindhovens kanaal, nieuw op de website.

Donderdag 12 december
Foto- en videoavond
20.00 uur Den Heuvel

Beeld uitgelicht

1902 Deze groep begon toen als eerste met het vieren van Carnaval. De voorstelling was "Le Land Fleuret".

Wit gastenboek

De nieuwe website ziet er mooi uit. En vriendelijk in gebruik. Ook was de Mierlo Quiz harstikke leuk. Wij hebben een geweldige dag gehad.

Maarte Swinkels

Voorwerp uitgelicht

JAN DAMEN OF DAEMS VAN MIERLO, KANUNNIK VAN DE ST. LAMBERTUSKERK IN LUIK.

Sommigen Mierlonaren vinden de “Daemenstraat” de mooiste straat van Mierlo. Een brede straat afgezet met twee rijen mooie volwassen bomen en twee ventwegen. De ruim opgezette straat geeft een mooie kijk op onze parochiekerk H. Lucia. Officieel heet de straat “Kanunnik Daemenstraat”, genoemd naar één van de meest bekende personen uit onze Mierlose geschiedenis. De straat ligt op de juiste plaats, want Jan Damen van Mierlo, ook wel Jan Daems van Mierlo genoemd, was één van de belangrijkste geestelijken die ons dorp heeft voortgebracht. Onder zijn bloedverwanten wordt ook vaak de naam Daemen gebruikt.

Het leven van kanunnik Jan Damen.

Over het leven van Jan Damen is niet zoveel bekend. Wij weten dat hij midden 16e eeuw op Bekelaar geboren is. Zij ouders waren Cornelis Willem Damen en Elisabeth van Runtfoort. Cornelis Willem Damen had een broer, Hendrik, die in 1555 pastoor was in Leuven en directeur van de universiteit. Jan Damen volgde aan deze universiteit zijn opleiding. Oom Hendrik Damen plaveide het religieuze pad van Jan.

In 1580 ontving Jan Damen de beneficie als kanunnik van de St. Lambertus in Luik van Hendrik Damen. Vijf jaar later werd Jan officiaal van het kapittel van deze kerk. In 1594 werd hij abt van Visé. Inmiddels had hij blijkbaar al een aardig kapitaal met zijn beneficiën vergaard. In 1591 leende hij een grote som geld uit aan de gemeente Mierlo die in grote financiële problemen verkeerde. Een teken dat de kanunnik erg betrokken was bij ons dorp.

In 1618 en in 1621 legde hij zijn laatste wil vast in een testament.

De kanunnik overleed op 14 april 1622 in Luik. Hij werd, zoals vastgelegd in zijn testament, begraven in de kapel van de Notre-Dame-aux-Dregrés bij de St. Petruskerk in Luik.

Het testament van Jan Damen.

Veel geestelijken die in de loop der jaren bezittingen vergaard hadden, stelden hun vermogen, of een gedeelte daarvan, ter beschikking om uit de

rente van dat kapitaal of uit de opbrengst van het onroerend goed de studie te bekostigen van familieleden, dorpsgenoten of armen.

Zo zijn er in de 16^e eeuw veel studiebeurzen ontstaan. In de omgeving van Mierlo waren dat o.a. Jan Daems van Nuenen, Peter van den Eijnde of Eijndt van Lierop en Jan Janse van Aerle. In werkelijkheid hebben meer Mierlonaren een beurs genoten van niet-Mierlose beurzen, dan van de beurs van Jan Damen van Mierlo.

Jan Daems van Nuenen, kanunnik in Oirschot

Jan Daems van Nuenen was een neef van Jan Daems van Mierlo. Hij stichtte bij testament van 1 augustus 1613 vijf beurzen voor “schamele jongens”. De beurzen waren bestemd voor:

- a. bloedverwanten,
- b. inwoners van achtereenvolgens Nuenen, Oirschot en Mierlo
- c. inwoners van Vessem, Bladel, enz.

De afkondiging van een vacature moest plaatsvinden op de preekstoel van de St. Jan in Den Bosch, in Nuenen, Oirschot en Mierlo. In zijn testament bestemde hij ook een bedrag van *f* 12,- per jaar, uit te keren aan de schoolmeesters van Nuenen en Mierlo voor een zondagschool in beide gemeenten. In 1841 bleek dat het bedrag jaarlijks wel betaald werd, maar dat de zondagscholen niet bestonden. Het college van bestuur van de beurzenstichting staakte de uitbetaling. Deze weigering had tot gevolg dat er onmiddellijk zondagscholen in beide dorpen werden opgericht. Op 1 juli 1844 werd er toestemming gegeven om het bedrag van *f* 12,- weer uit te keren.

Peter van den Eijnde of Eijndt van Lierop.

Peter van den Eijnde was doctor in de Godgeleerdheid en professor aan de universiteit van Leuven. Hij stichtte 6 kleine beurzen voor arme kinderen en 2 grote beurzen voor studenten te Leuven. Dat was vastgelegd in zijn testament van 10 augustus 1615. Voor een beurs kwamen op de eerste plaats in aanmerking:

- a. bloedverwanten,
- b. inwoners van Lierop,
- c. inwoners van Mierlo,
- d. inwoners van Helmond, Deurne, Asten en Someren

Vanaf 1886 kreeg Martinus Franciscus Sengers een beurs van *f* 30,-. Later zou hij collator worden van

Jan Meeusen (: wiens kinderen den naam voeren van *van Laerhoven* :)

1. *Bartholomeus van Laerhoven.*
  1. *Petrus van Laerhoven.*
  2. *Hendrikus* »
  3. *Johannes.* »
2. *Joanna van Laerhoven* × *Arnoldus van Gansewinkel.*
  1. *Huybertus van Gansewinkel.*
  2. *Anna Maria* »
  3. *Johannis* »
  4. *Petrus* »
  5. *Helena* »
  6. *Franciscus* »
3. *Hendrikus van Laerhoven.*
4. *Joannes van Laerhoven.*

Helena van Gansewinkel overleed te Lierop ruim 91 jaar oud; was gehuwd met *Anton van Asten*, overleden 15 Mei 1822 circa 75 jaar oud, diens zoon was

|
Johannes van Asten × *Petronella Verhoijzen*, waarvan

|
Antonius Wilhelmus van Asten, thans **Collator**.

Een stamboom van Mierlose familie die verwant waren aan Jan Damen: Van Laerhoven en Van Gansewinkel.

deze stichting. In 1927 ontving Franciscus H.P. Sengers een beurs van f 60,-. In 1940 komen de namen van Aloysius Sengers en Theo Liebreks voor in de lijst van beursiers. Deze twee beurzen waren in 1945 weer vacant.

Jan Janse van Aerle.

Uit de fundatie van Jan Janse van Aerle ontving Egidius Branten, zoon van Jan Branten, bakker/secretaris en Anna Maria Doers een beurs van f 50,-. De beurs liep tot 1840, het jaar waarin hij 25 werd. Johannes Franciscus Branten, broer van Egidius, ontving een beurs met ingang van 1844. Ook deze liep tot aan zijn 25^e jaar (1849). In dezelfde periode

ontving Josephus Sanders uit Mierlo eveneens een beurs.

Op 26 oktober 1618 liet Jan Damen “welcke sijnder sinne en Lichaems gesont ende maghtigh sijnde” zijn testament opmaken. Uit dit testament blijkt duidelijk zijn grote betrokkenheid bij Mierlo. Als hij in Luik sterft wil hij begraven worden bij de minderbroeders of in de O.L.V. kapel aan de trappen bij de heer Hendrick Damen en Dirk Hesum (Dirk Hezius). Sterft hij buiten Luik, dan wil hij in Mierlo begraven worden in de O.L.V. kapel. Als het mogelijk is wil hij begraven worden op zijn sterfdag en hij wil dat de “*uigtvaert sonder hovaerdije gedaen*” wordt.

In zijn testament sticht hij twee beurzen voor zijn neven die willen studeren. Hiervoor legateert hij 3 renten op de Heren Staten van Brabant in het kwartier van Leuven, de ene van f 100,-, de andere van f 50,- en de derde van f 37,-.

De eerste beurziërs (zij de de beurs genieten) noemt Damen met naam: de zoon van Goord Vrancken en Hendrik Hendricx, de zoon van Peter Hendricx uit Asten. Daarna zullen de beurzen gaan naar:

- wettige bloedverwanten van vaderszijde.
- wettige bloedverwanten van moederszijde: Elisabeth van Rundfoort (ook wel Verantfoort).
- aanverwanten
- armen uit Mierlo

De beurziërs moeten "catholijk" zijn en de voorkeur gaat uit naar die "de kercke Godts, dienlijck sijn können". Zij mochten drie of vier jaar in Mierlo studeren of op een betere school in de omgeving en daarna vijf of zes jaar op de filosofie aan de katholieke universiteit van Leuven, Keulen of Duwaj of andere. De beurzier is verplicht dagelijks een mis te volgen en als dat niet mogelijk is de psalmen Miserere en Profundis te lezen.

Er werden twee personen benoemd die de beurzen moesten beheren en toezeggen, de zgn. collatoren of collateurs. Tot collatoren benoemt hij zijn allernaaste bloedverwant, de oudste die lezen en schrijven kan en de pastoor van Mierlo. Wil deze het collatorschap niet aannemen dan wordt de oudste priester van de kerken in Mierlo benoemd.

De jaargetijde voor de kanunnik moet op zijn sterfdag in de O.L.V. kapel gehouden worden. Voor de jaargetijde moet de pastoor acht van zijn allernaaste vrienden met hun vrouwen uitnodigen. Zij ontvangen ieder drie gulden. Verder moeten ook de secretaris en schepenen uitgenodigd worden, die ieder dertig stuivers krijgen.

MODEL H I BIJLAGE DER REKENING No. 623

Gemeente MIERLO

Bevelschrift tot Betaling

PROVINCIE NOORDBRABANT

No. 45

DIENST 1929

Afdeeling I

Hoofdstuk XVI

Paragraaf

Volgnummer 178 van de Begroeting.

De ONTVANGER der Gemeente MIERLO zal betalen aan J. J. de Winter, pastoor te Mierlo.

wegens geldrente Fundatie Jan Damen in 1929.

de Som van Dertig gulden

ZEGGE F 30.-

KASBOEK No. 6

MIERLO, 20 Maart 1929

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,

VOLDAAN, den 26 Maart 1929

J. de Winter, Burgemeester.

J. J. van Bleeck, Wethouder.

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend en van de vereischte bescheiden voorzien, in de rekening over het jaar 1929 geleden.

Studiebeurzen.

Vooraf in de 16^e eeuw werden veel stichtingen opgericht in de vorm van studiebeurzen. De beurzen hadden een tweeledig doel:

Het bevorderen van de opvoeding en het onderwijs van de jeugd.

Het behoud van het rooms-katholiek geloof en het weren van alle afwijkingen daarvan.

De meeste stichtingen werden opgericht door priesters die in een testament de aardse goederen die zij verworven hadden door "de bediening van het altaar" ter beschikking stelden voor de opleiding van anderen.

We kennen twee soorten beurzen: de bijzondere en de generale beurzen. Er waren iets meer dan

vijftig bijzondere beurzen. Van deze beurzen was een stichtingsakte bekend en er werd een aparte administratie van bijgehouden. De beurzen van Jan Damen behoorden tot deze categorie. Bij de generale beursstichtingen is de stichter wel bekend, maar is er geen stichtingsakte meer. Ze zijn administratief samengevoegd. Een voorbeeld hiervan is de Stichting van Barbara van Grevenbroek. De H. Geestmeester en de Heer van Mierlo traden op als collator. Heilige Geestmeesters waren beheerders van de bezittingen van de “armenkas” en hielden toezicht op uitkeringen die gedaan werden.

Jan Damen stierf in 1622. Enkele jaren na zijn overlijden in 1629 viel 's-Hertogenbosch in handen van Frederik Hendrik. De geestelijken moesten vertrekken en alle kerkelijke goederen vervielen aan de Staten-Generaal. Deze bepaalde dat alle fondsen onder één bestuur moesten komen. In 1648 werd de Vrede van Munster getekend. Kort daarna in 1650 werd Florentius Schuijl, een professor in de filosofie, aangesteld als Ontvanger-Generaal van alle beurzen.

De “Hoogmogende Heeren” van de Staten-Generaal bepaalden wie er in aanmerking kwamen voor een beurs. Wij noemen dat ook wel het begevingsrecht. Uitgangspunten bij het toekennen van beurzen:

Bij voorkeur geboren in de Stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch.

Uitsluiting van alle “Roomschen”.

In de praktijk kwam het er op neer dat de fondsen voornamelijk gebruikt werden voor het opleiden van predikanten en schoolmeesters van de “ware gereformeerde religie”. Maar ook kinderen van gesneuvelden militairen ontvingen een uitkering voor het leven en er zijn voorbeelden van kinderen van één jaar die al een studiebeurs ontvingen.

Toch bleef de pastoor van Mierlo bemoeienis houden met het testament van Jan Damen. Rond 1640 had pastoor Augustinus van Dijck (1636-1643) onenigheid met de president-schepen Van Meurs. De pastoor, die uitgeweken was naar de vrije heerlijkheid Gemert, had de jaarlijkse mis voor kanunnik Damen van Mierlo niet in Mierlo, maar in Gemert opgedragen. Zo liep Van Meurs zijn dertig stuivers mis waarop hij als schepen volgens het testament van de kanunnik recht had.

Uit het archief van de parochie H. Lucia blijkt dat vanaf 1724 de pastoor van Mierlo een boekhouding bijhield van de beurs Jan Damen. In dat jaar kreeg

hij van de “Heer Rentmeester der Staaten van Brabant” een bedrag uitgekeerd van 187 gulden. In het zelfde jaar werd honderd gulden uitgekeerd voor een beurs aan Jan Baptist Daemen en Cornelis Daemen.

In 1794 kwam de omwenteling. De Franse generaal Pichegru dwong 's-Hertogenbosch tot overgave. De ontvanger van de studiebeurzen werd vervangen door een katholiek. Vanaf dat moment stonden de studiebeurzen weer open voor de katholieke student waarvoor zij in het leven waren geroepen.

De beurzen van Jan Damen.

a. De beurzen uitgekeerd door de pastoor van Mierlo.

De eerste twee beurziërs heeft Jan Damen zelf in zijn testament aangegeven: *“Van welke borsen die eersten hij aen sijnen neeff den soon van Goorden Vrancken. Die tweede borsen hij geeft aen sijnen neeff Hendrick den soon van Peter Hendericx tot Asten”*.

Het aantonen van bloedverwantschap met kanunnik Jan Daemen was niet altijd gemakkelijk. Na verloop van jaren beperkte men zich vaak tot het aantonen van verwantschap met iemand die eerder al een beurs ontvangen had. Soms werd ook een afstamming betwijfeld, getuige de volgende uitspraak die over een van de beurziërs gedaan werd: *“die van Nederweerd publiek segden dat Theodorus van Montfort van Weerd geenszins was van de familie des fundateurs”*.

In de 18^e eeuw bedroeg de beurs voor de “Cleijne scholen” vijftig gulden en de beurs voor verdere studie voor “Philosophie” en daarna “Theologie” bedroeg honderd gulden.

De beurzen werden betaald uit de opbrengsten van het vermogen dat in de stichting zat. In de 18e eeuw werd het kapitaal vooral uitgeleend aan inwoners uit Mierlo, die tussen de 3 ½ à 4 % rente betaalden. Ook werd in de loop van de tijd een aantal keren geld uitgeleend aan de kerk.

Vanaf begin 19e eeuw werden er Deense, Russische en Pauselijke obligaties gekocht. Begin 20e eeuw waren het vooral Oostenrijkse, Russische (Spoorwegen) en Hongaarse obligatie, maar ook staatsobligaties en obligaties uitgegeven door gemeenten. Verder had de stichting bouwland in Geldrop en een jaarlijkse rente van *f* 30,- van de gemeente Mierlo.

Naam	periode	opmerkingen
Jan Baptist Daemen	1724	werd later, tot zijn overlijden, collator
Cornelis Daemen	1724-1727	
Wilhelmus Bluijsen	1728-1740	Bluijsen werd kapelaan in Gemert
Mathias Daemen	1729-1741	
Petrus van den Bock	1742-1746	Van den Boch overleed in september 1746
Bartholomeus Heeren	1742-1746	Bruno Heeren werd pastoor van Poppel en later mede-collator
Emmanuel van den Bock	1748-1753	
Lambertus Hobus	1753-1766	Hobus werd pastoor in Hertem en later mede-collator
Goort van Gansewinkel	1753	
Antonius van Lier	1754-1766	
Mathias Daemen	1767-1779	Damen werd Vicaris van het H. Kruis in Nederweert en wordt in 1801 genoemd als mede-collator.
Petrus Weerde	1767-1770	
Johannes van Laerhoven	1772-1785	
Franciscus van Gansewinkel	1781-1786	
Peter Heeren	1782-1787	
Jacobus Baakers	1788-1792	
Wilbert Smits	1790-1792	
Theodorus van Montfoort	1797-1799	
Petrus van Gansewinkel	1798-1799	
Johannes Branten	1800-1803	
Arnoldus van Asten	1800-1810	
Henricus Daemen	1802-1804	
Adrianus Keunen	1810-1813	
Lambertus van Gansewinkel	1811-1815	
Wilhelmus van Woensel	1814-1823	
Henricus Branten	1817-1822	
Jan van der Putten	1821	
“Student” van Sambeek	1822-1823	
	1823-1897	geen gegevens, geen beurzen?
J. op 't Root	1898-1902	
Jos. Knapen	1898-1901	
Mattheus Hubertus Knapen	1902-1911	
Johannes Ant. Hub. Knapen	1903-1905	
Petrus van Nieuwenhoven	1906-1917	
J.H.M. Knapen	1912-1914	
Martinus Hub. Smeets	1915	
Leo Houben	1918	overleden 11-12-1918
Hubert Lehaen	1918-1925	
Petrus J. Lehaen	1924-1925	
Jos. Lehaen	1926-1927	
Josephus Th. H. Sieben	1923-1933	
Godefridus J.M. Kneepkens	1933-1937	
Peter J.H. Meeuwis	1938-1949	
Wilhelmus H.L. Peerlings	1949-1952 1958-1962	
P. Houben	1952-onbekend	

Een Russische obligatie

In 1934 was er financieel gezien nog maar ruimte voor één beurs en die bedroeg f 77,-.

Bij de ontvangst van dit bedrag moest de beurzier een bewijs overleggen waaruit bleek dat hij "zijne studiën behoorlijk heeft waargenomen".

Als de beurs vrij kwam moesten de collatoren een advertentie plaatsen in de belangrijkste dagbladen van de provincie waar verondersteld kon worden dat daar de belanghebbenden woonden. De laatste kwart eeuw waren de meeste beurzen begeben aan studenten uit Nederweert en omgeving en bij gebrek aan bloedverwanten kwamen inwoners uit Mierlo aan de beurt. Daarom werden de meeste advertenties geplaatst in bladen als Maas- en Roerbode, Meijerijsche Courant, Oost-Brabant.

Vanaf 1724 treffen wij de volgende begunstigden van een beurs (de beurziers) aan: (tabel pag. 21)

Beurzier	periode	opmerkingen
Hendrik Tempelaar	1709-onbekend	zoon van Abraham Tempelaar, secretaris van Mierlo
Hermanus de Cort	onbekend-1717	zoon van Pieter de Cort, drossaard van Mierlo
Cornelis Draeck	1717-onbekend	zoon van Johan Draeck, secretaris van Mierlo
Bernardus Damen	1732-1734	de beurs werd van 1732 tot 1744 niet aan B. Damen uitgekeerd.
Christiaan Damen	1745-1748	
Adam Damen	1749-1765	
onbegeben	1765-1771	
Adam Damen	1771-1776	
Bernardus Damen	1776-1798	
Simon Hendrik Damen	1799-1816	
Louis Damen	1816-1838	

Uit hoofde van zijn functie was de pastoor van Mierlo collator. De andere collator was volgens het testament van Jan Damen een bloedverwant. Zoals uit bovenstaande lijst blijkt, werden verschillende oud-beurziers later collator. Het waren dus vaak priesters. In de 20^e eeuw, na het overlijden van pastoor Antonius Wilhelmus van Asten op 23 september 1915, krijgen we leken als bloedverwant-collator. In 1920 zien we als eerste Jos.H. Gooris, een vooraanstaand persoon in Mierlo met tal van functies, waaronder rentmeester van de Heren van Mierlo en lid van het kerkbestuur. Gooris overleed in 1942 op 92 jarige leeftijd.

In 1946 volgde A.J. van Aggelen hem op. Het liep niet zo goed tussen pastoor Th. van Lierop en de laatstgenoemde. In 1947 was de mede-collator, hij woonde in Berlicum, naar de jaargetijde van Jan Damen gekomen, maar de pastoor kon hem toen niets uitkeren omdat hij al acht personen betaald had. In 1948 schreef Van Aggelen dat hij op 15 april aanwezig hoopte te zijn bij het houden van de jaargetijde voor de kanunnik. Na afloop van de jaargetijde wilde hij pastoor Van Lierop spreken. Hij zou een gewaarmerkt afschrift meebrengen van het testament van 1618 en een stamboom van 1784. Zijn vraag was: kunnen de acht anderen dat ook? A. van Aggelen was collator van 1946 tot 1962.

b. De beurzen uitgekeerd onder het begevingsrecht van de Staten-Generaal, daarna (1815) de Gouverneur van de Provincie en later (1826) Gedeputeerde Staten .

Onderstaande beurzen waren niet zozeer studiebeurzen, maar veeleer een aanvulling op het gezinsbudget om in het levensonderhoud te kunnen voorzien.

De beurs werd zorgvuldig binnen de familie gehouden.

Als collator voor Bernardus Damen (1721-1744) trad zijn vader Adam Damen op.

In 1845 neemt Bernardus, na het overlijden van zijn vader, het collatorschap over en verstrekt de beurs aan zijn zoon Christiaan. Bernardus overlijdt kort daarna en zijn broer Dirk gaat de beurs beheren. Hij stelt na het overlijden van Christiaan in 1748 Adam, broer van Christiaan, aan als beurzier om vervolgens in 1771 zijn eigen zoon Adam te begunstigen.

Deze Adam kreeg vervolgens toestemming de beurs te geven aan zijn zonen Bernardus (1776-1798) en Simon Hendrik (1799-1816) en daarna aan zijn kleinzoon Louis Damen die de beurs ontving toen hij 2 jaar oud was.

Bernardus Damen werd mede dankzij de beurs "schoolonderwijzer".

In principe liepen deze beurzen door totdat de beurzier 25 jaar werd. De aanvraag werd met twee motieven onderbouwd: de begunstigde was "lid van de ware Christelijke Gereformeerde kerk" en de financiële situatie van het gezin was zorgwekkend.

In 1740 bedroeg de beurs f 40,-, in 1840 nog f 11,02.

Door een besluit van 1838 moest de pastoor van Mierlo toestemming geven voor bovenstaande beurs. Tussen 1847 en 1892 komen in de administratie van de Beurzenstichting geen beurziers voor.

Vanaf 1892 komen we nog de volgende namen tegen:

Vanaf 1933 komen de namen in de administratie van de pastoor van Mierlo en de Beurzenstichting overeen.

In de tweede helft van de 20^e eeuw ontstonden twee problemen waardoor het beoogde doel van de studiebeurzen bemoeilijkt werd:

Het aantal priesterstudenten liep sterk terug. Door de geldontwaarding vormde de bijdrage van een beurs een zeer beperkt tegemoetkoming in de kosten van een studie.

De kosten van het beheren van de stichtingen waren, door allerlei administratieve voorschriften, sterk toegenomen.

Uit de Zuid-Willemsvaart van 7 april 1931

MIERLO. Dinsdag 14 April heeft 't plechtig jaargetijde plaats van den HoogEerw. heer Joh. Damen, geboren pl.m. 1500 in 't gehucht Beekelaar. Genoemde heer heeft in 't bisdom Luik aanzienlijke bedieningen vervuld. Hij was kanunnik der kathedrale kerk van Luik, officiaal des bisdoms en abt van 't collegiaal kapittel van Visé. Later was hij officiaal van 't nieuwe bisdom Roermond. Verder heeft zijn HoogEerw. 2 beurzen gesticht. Het jaargetijde wordt steeds bijgewoond door den Burgemeester, de Wethouders en den Raad.

Beurzier	periode	opmerkingen
A.A.C. Berkers	1892-1894	
Franciscus van Agt	1894	
Petrus W. Bruekers	1899-1900	
Jacobus J.M. Bruekers	1900-onbekend	
Petrus W.C.H. van Brunschot	1905-1909	
Leonardus Konings	1909-1910	
Jan M. Coumans	1910-1912	
Martinus M.H. Smeets	1912-1915	
Leonardus A.H. Hoeben	1916-1918	overlijdt 1918
Henricus H. Veugen	1919-onbekend	
Josephus Th.H. Sieben	1923-onbekend	

Op 21 januari 1969 stelde het College van Bestuur der Beurzenstichting voor aan Gedeputeerde Staten om een aantal beurzenfondaties stil te leggen, waaronder die van Jan Damen van Mierlo. De fundatie verkeerde in financieel onvermogen. De inkomsten waren in 1960 f 137,-, terwijl de beurs f 77,- bedroeg. Gezien de ontwikkeling van de waarde van het geld moest de beurs verhoogd worden naar een bedrag van f 300,- om een acceptabele bijdrage te kunnen leveren aan een studie. De kleinere beurzen werden samengevoegd tot één algemene beurs.

Theo de Groof.

Bronnen:

BHIC

toegangsnummer 220 Beurzenstichtingen van de Stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch, 1371-1975. Inv.nrs. 7, 16, 23, 44, 45, 48, 50, 53 t/m 56, 64, 69, 106, 118, 119, 134, 149, 151, 157, 204 t/m 206, 238, 251, 252, 263, 269, 295, 296, 315, 1065, 1066, 1067 en 1130.

Archief Parochie H. Lucia, Mierlo. arch.nr. 28, 29, 65, 66, 67 en 68.

RHC-Eindhoven.

Toegangsnummer 13139.

Gemeentebestuur Mierlo 1812-1932

Inv.nr. 1171

Studiebeurzen. Beurzenstichtingen voor de Stad en voormalige Meijerij van 's-Hertogenbosch, deel I en III.

Jhr. A. van der Does de Willebois, 's-Hertogenbosch, 1905.

Mierlo van oorsprong tot heden.

Jean Coenen, Mierlo, 2004.

OPROEP VAN DE REDACTIE

Voor een serie artikeltjes in de Myerlese koerier zijn wij op zoek naar herinneringen. Hebt u een herinnering aan een voor u speciaal plekje in Mierlo (of omstreken) laat het ons dan weten via

e-mail: Redactiekoerier@gmail.com

of stuur een briefje naar:

Redactie Myerlese Koerier

Hertshooi 8

5731 TH Mierlo

Ook als u een bijdrage heeft voor onze Koerier kunt u deze adressen gebruiken.